

Deel 1B – ***Ecologische ontwikkelingen***

Jan Juffermans

De Kleine Aarde 1978 – 2010

Platform DSE sinds 2006 + Werkgroep Voetafdruk NL sinds 2008

Lokaal: Transitie Boxtel, Bomen Brigade Boxtel, Ware Winst Brabant

Ecologische ontwikkelingen

1. Stukje historie
2. Mondiale ontwikkelingen
3. Nederlandse ontwikkelingen + algemeen
4. Meten van gebruiksruijnte en mensenrechten

1. Stukje historie – toen veel minder mensen

- Wereldwijde **bomenkap** – voor huizen, molens, schepen en vuur
- Rivieren, beken, grachten en sloten als **open riolen**
- **Vervuiling:** bijv. leerlooien, fijnstof van vuren, shit van paarden
- Natuurbewustzijn: **Natuurmonumenten** 22 april 1905
- Boek van Thoreau '**Walden**' 1854 + Prachtige schilderijen

- * Eind 19de eeuw: begin van het tijdperk van **fossiele energie**: olie, gas, petroleum en kolen – **rampzalig!**
- * **Veel te goedkope energie werd de grote aanjager van de bevolkingsgroei en van productie en consumptie.**
- Al eeuwen - toepassing van **wind-energie**

2. Mondiale ontwikkelingen

1962 - Rachel Carson – **Silent Spring** – **Grote waarschuwing 1**

1972 - **Grenzen aan de Groei** – Club van Rome – vanuit

bedrijfsleven en wetenschap – **Grote waarschuwing 2**

1972 – **Stockholm** - United Nations Conference on the
Human Environment

- **1972** – OESO/OECD – ‘**polluter pays principle**’ werd geformuleerd. Dus **50 jaar in 2022!** True Price !
- **1987** – Montreal Protocol CFK’s – Verdrag ozonlaag!
- **1987** – **Our Common Future** – VN WCED – ofwel de Brundtland-commissie -> ‘**Sustainable development**’
Milieu & ontwikkeling – **Grote waarschuwing 3**

* **1992** – RIO-conferentie over **Duurzame Ontwikkeling:**

Agenda 21 – alle sectoren + **Local Agenda 21**

Start **IPCC en IPBES** + de Development Goals

* Vanaf 2000 – **Vele waarschuwingen / rapporten !**

* **2000** - Earth Charter: van vele organisaties (Jan Pronk)

- * Conferenties en rapporten van IPCC en IPBES
- * Development Goals – 2015 -> **17 SDG's tot 2030 (+ de olifant...)**
- * Conference of Parties: **COP 1-26 – Glasgow 2021**
- * Conferentie **Kunming, China okt. 2021** over Biodiversiteit
- * **2021** – VN - António Guterres roept alle landen op de
Klimaat-**noodtoestand** uit te roepen.

Enkele andere ontwikkelingen internationaal

- * **Ecocide**-project – Polly Higgins -lezing Kopenhagen 2009
- * **Urgentie:** biodiversiteit, klimaat, vervuiling van bodems, lucht, oceanen, rivieren etc. + degradatie van bodems
- * **De Grote Groei** sinds 1970, met name door fossiele energie:
Wereldbevolking X Voetafdruk gem. p.p. = **B X V**

3. Nederlandse ontwikkelingen + algemeen

* **1962** - Natuur Noodfonds Nederland – later het WNF

* **1972** - ‘Grenzen aan de groei’ in NL – Club van Rome

* Begin Milieudefensie **1971**, De Kleine Aarde **1972**,

Natuur & Milieu **1972**, **veel** meer lokale groepen

* **Sinds 1992** veel thema-groepen + nu **Extinction Rebellion**

Enkele belangrijke thema's / knelpunten

1. Biodiversiteit: aantallen en degradatie van kwaliteit

Duitsland **76-82% insecten** weg – WWF in 2020: **68%** van populaties van **wilde dieren** sinds 1970 verdwenen.

2. Fossiele energie en klimaat: kolen, olie, gas (acties schaliegas)

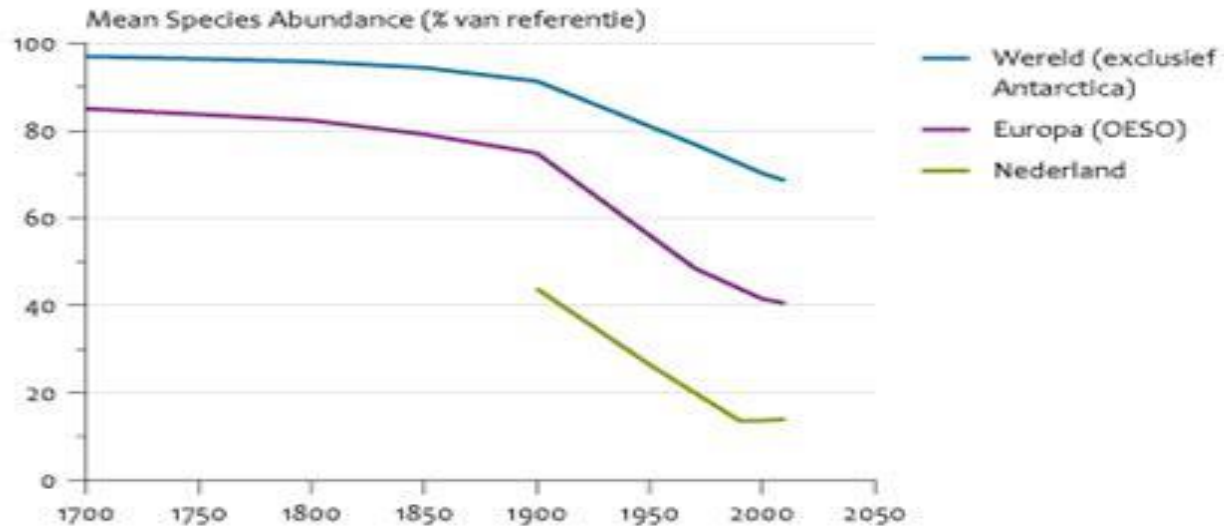
3. Steeds meer geproduceerde chemische stoffen, recent PFAS

- **Vlees- en zuivel-verspilling:** 1 kg dierlijk vergt 3 - 8 kg plantaardig eiwit + het zoönoses-probleem
- **Probleemproducten:** Soja – palmolie – katoen – bloemen en planten per vliegtuig – houtpellets - avocado's etc.
- **Vervuiler betaalt niet;** afwenteling – dus oneerlijke concurrentie - Plastic schade is 10 x meer dan de productieprijis.

1. Natuur in Nederland en elders naar dieptepunt

Biodiversiteit

Bron: PBL

PBL/sep13
www.clo.nl/nl44002

Beschermde natuurruimte nodig

- * Brundtlandrapport 1987: minimaal **12%** land voor natuur
- * Nederland heeft **13,4 %** beschermde natuur, incl. op zee
- * Prof. Edward Wilson - 'The Future of Life': **50%** voor de natuur!
- * **2010** - Nagoya, Japan (IUCN): naar **17%** van het land
- * **2021** - in China: voorstel **30%** van land én van oceanen (IUCN)

2. Klimaatontwrichting – Parijs 2015 > 1 ½ - 2 graden

- * Nu al 1,1 graad en zeker **400.000** klimaatdoden per jaar (2010)
8,7 miljoen slachtoffers (2018) van fossiele energie (Lancet)
- * Ideaal/stabiel niveau CO2 in de atmosfeer: **350 ppm**
- * Heden al op **415 ppm** (25 ppm meer in 10 jaar)
- * **Beleid?** Mondiaal – EU (Green Deal) – NL – Gemeente + Persoonlijk!
- * Nu op koers van ong. **3 graden...** COP 26 in Glasgow
- * Weer **kernenergie?** Nodig: onderzoek slachtoffers en schade?

3. Vervuiling – enkele aspecten

- * **Gifstorten** eerder: Volgermeer / Lekkerkerk / Boxtel etc.
- * **Oceanen**: Plastic soep – tot microplastics in ons lichaam
- * **Lucht**: (ultra)fijnstof – houtstook RIVM: 10% → 23%
biomassa/houtpellets → ook grote CO2-uitstoot
- * **Bodem**: Gelderland – onderzoek 2020 – gifdeken!
- * **Cocktail** van stoffen → mensen vaker onvruchtbaar...

*RIVM-bericht 2002 – Milieukosten NL berekend**

- * Steeds meer per jaar - Ook door de bevolkingsgroei
- * Gezondheidsverlies en schade aan ecosystemen
- * Top 3: bodemverontr., klimaatontwrichting en fijnstof
- * Ook geluidshinder, smog, vermesting en verzuring
- * Milieukosten in 2002 waren 6,5 miljard euro/jaar...

* Gebaseerd op het RIVM-rapport *Valuing the benefits of environmental policy: The Netherlands, 2001.*

SDG's rapport: 'De vrijblijvendheid voorbij' - 2021

- * Van Partos en div. ontwikkelingsorganisaties, en PDSE*
- * SDG 10 (Ongelijkheid) en SDG 15 (Ecosystemen/biodiv.)*
- * NL Belastingparadijs – kost ontw.l. 1,8 miljard per jaar*
- * Geldstromen: de omgekeerde ontw.hulp – factor 2 min.*
- * Onze grote mondiale voetafdruk zit anderen dwars... 1970*
- * Meer indicatoren voor 'Elders' in Monitor Brede Welvaart*

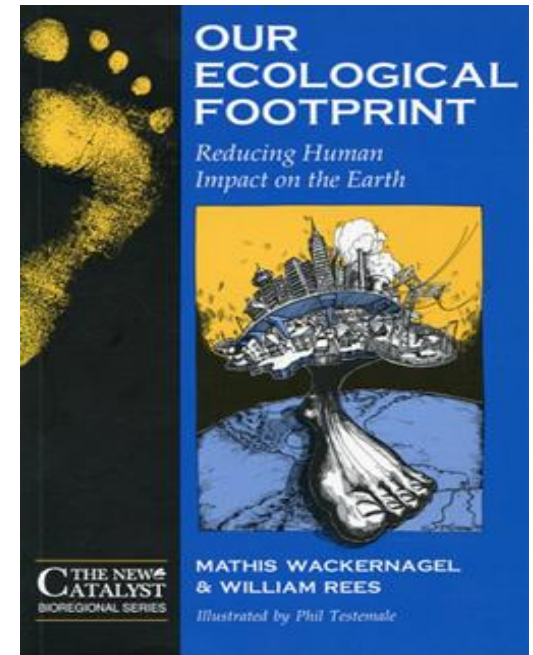
Milieudefensie-rapport: “Business as usual” 2021

- * Na drie kabinetten Rutte nauwelijks verbeteringen!*
- * 2009 - 2019: energiebesparing maar 0,6% per jaar*
- * Daling van broeikasgassen slechts 1% per jaar*
- * Nog 3 x zoveel grond elders nodig voor eigen consumptie*

4. Meten gebruiksruimte en mensenrechten

- * **1987** - Hans Opschoor – milieugebruiksruimte
- * **1992** - Rapporten Milieudefensie – ‘Nederland Duurzaam’ en ‘Europa Duurzaam’ + aandacht voor Fair sharing!
- * **1996** - Wackernagel en Rees – “Our Ecological Footprint”
- * **2006** - NL boek: Nut & Noodzaak van de MV + hoofdstuk mensenrechten

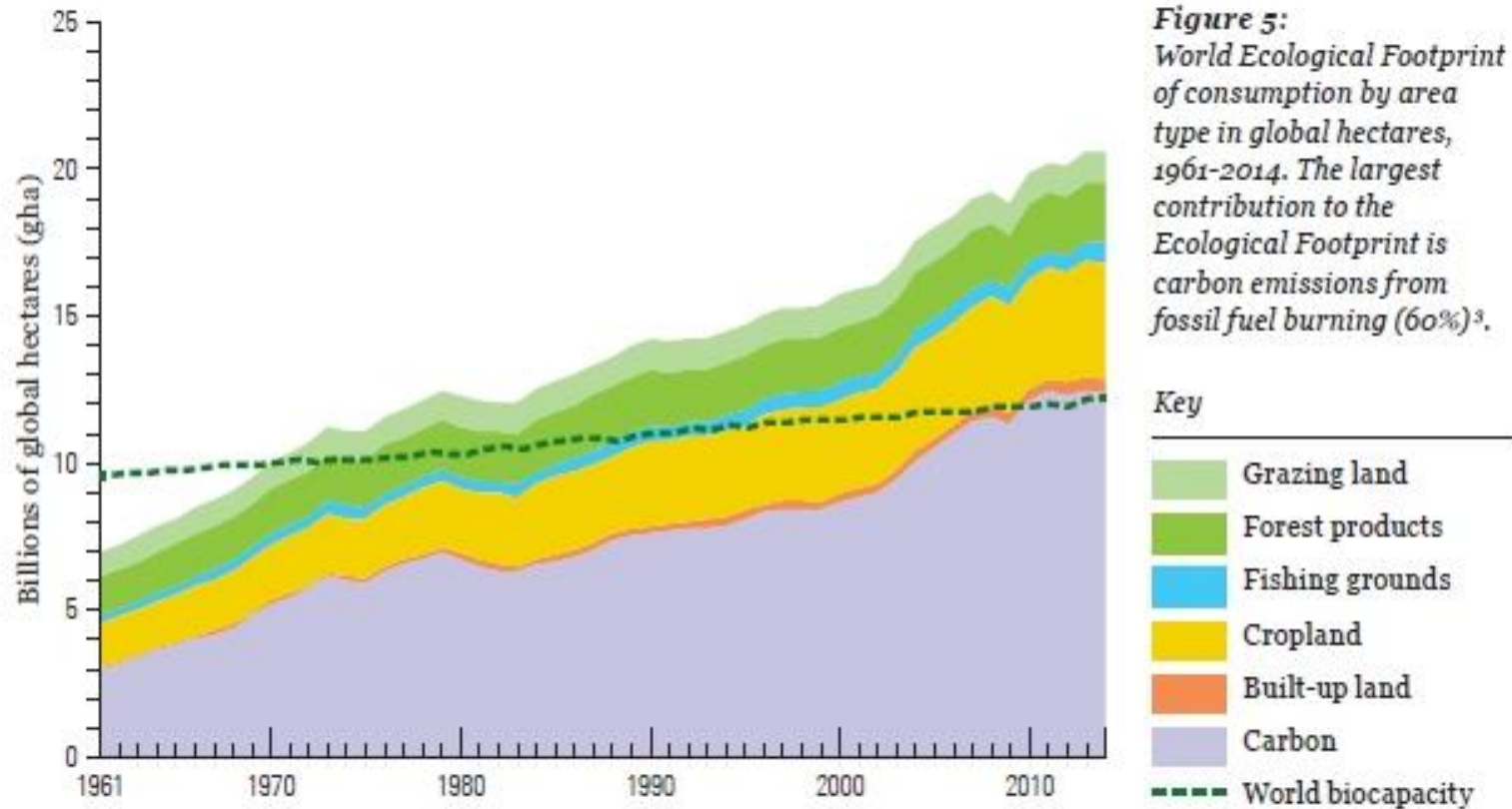

Milieugebruiksruimte en Justice

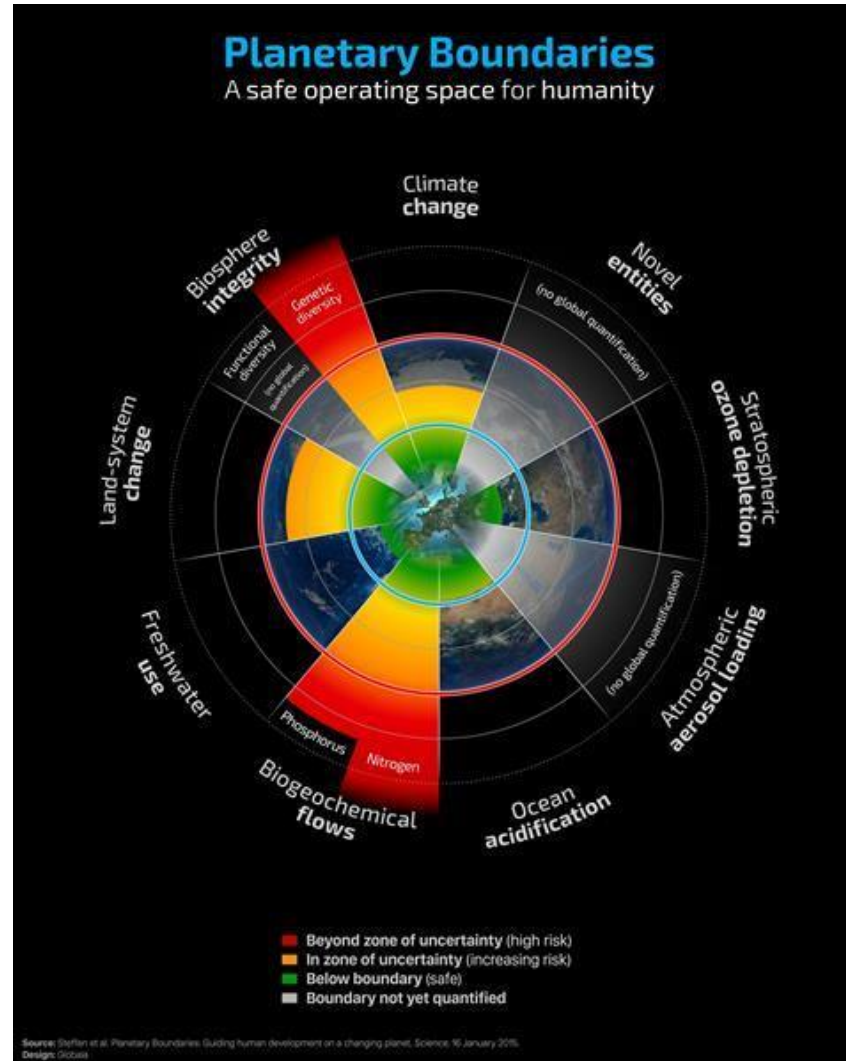
- * **Footprint** = meet alle landgebruik + CO2/fossiele energie
- * **De Kleine Aarde 1997**: Voetafdruk scans – 8 gemeenten-project – tentoonstellingen – lezingen etc.
- * **PDSE-project “Footprint Justice”** → Climate + Land Justice
Stelling: “A fair Earth share is a Human right, for present and future generations”.
- * ‘Advisory opinion’ via de VN en het Int. Gerechtshof

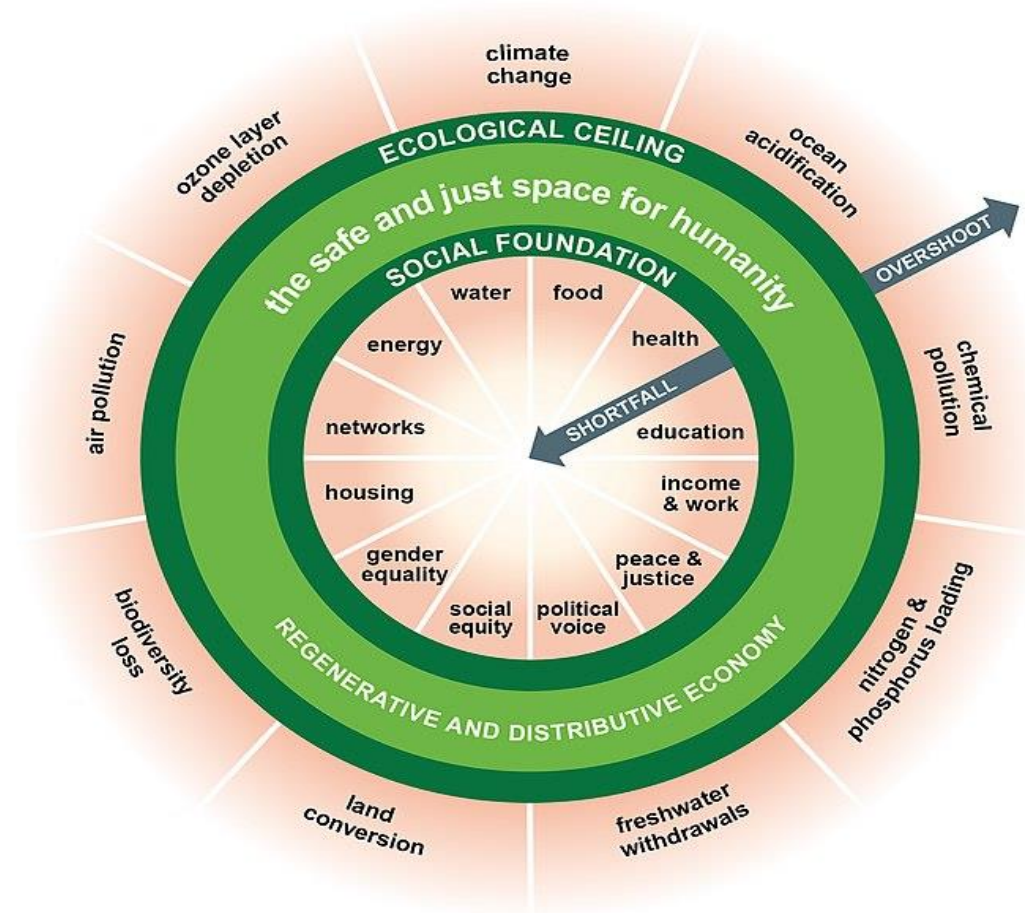
Living Planet Reports – Wereld Natuur Fonds

Planetary boundaries – Johan Rockström 2009

Donut-economie – Kate Raworth - 2017

Verder:

Donut denken + nieuwe economie – BBP actie!

- * Donut **Amsterdam** + vele andere steden
- * Economy for the Common Good -> **ECG-Balans**, zie ->
- * Wellbeing Economy Alliance (**WEAll**) >200 org. + NL hub
- * Wellbeing Economy Governments (**WEGo**) 5 + NL?

DE GEMENE-GOED MATRIX 5.0

WAARDE	MENSELIJKE WAARDIGHEID	SOLIDARITEIT & SOCIALE RECHTVAARDIGHEID	ECOLOGISCHE DUURZAAMHEID	TRANSPARANTIE & MEDEZEGGENSCHAP
THEMA				
A: LEVERANCIERS	A1: Menselijke waardigheid in de toeleveringsketen	A2: Solidariteit en sociale rechtvaardigheid in de toeleveringsketen	A3: Ecologische duurzaamheid in de toeleveringsketen	A4: Transparantie en participatie in de toeleveringsketen
B: EIGENAREN, LEVERANCIERS VAN VERMOGEN & FINANCIËLE	B1: Ethische houding in relatie tot financiële middelen	B2: Sociale houding in relatie tot financiële middelen	B3: Gebruik van fondsen in relatie tot de omgeving	B4: Eigenaarschap en medezeggenschap
C: MEDEWERKERS	C1: Menselijke waardigheid op de werkvloer en kwaliteit van de werkplek	C2: Zelfbeschikking bij arbeidsovereenkomsten	C3: Milieuvriendelijk gedrag door de staf	C4: Medebeslissingsstructuur en transparantie binnen het bedrijf
D: KLANTEN & ZAKENPARTNERS	D1: Ethische klantrelaties	D2: Samenwerking en solidariteit met zakenpartners	D3: Milieu-impact door gebruik en verwerking/verwijdering van producten en diensten	D4: Klantparticipatie en product transparantie
E: MAATSCHAPPELIJKE OMGEVING	E1: Zin en maatschappelijke impact van producten & diensten	E2: Bijdrage aan de gemeenschap	E3: Reductie van negatieve impact op het milieu	E4: Maatschappelijke medezeggenschap en transparantie

Recente ontwikkelingen – publicaties in 2021:

* PBL-notitie ‘Halveren van de Nederlandse Voetafdruk’

pas in **2050...?** → PDSE en WVN: in **2030 !**

• Recent uitgelekt IPCC-rapport – António Guterres: NU

“Code rood voor de Aarde!” (dagelijks nieuws!)

• **Vandaag:** Adaptatie-instituut + Gezondheid & klimaat

Bedankt voor uw aandacht!

www.janjuffermans.nl

Voorstel discussiepunten:

1. Kunnen we het eens zijn over “een eerlijk Aarde-aandeel voor iedere wereldburger, en ook voor volgende generaties”? En wat betekent dat?
2. Gaat dat vrijwillig lukken? Of bijv. via eerlijke rantsoenering, van CO2 en van de voetafdruk?
3. Welke stappen kunnen we nu zetten?

